

I. Wykazy i rejestry biegłych

Każdy sąd apelacyjny oraz francuski sąd najwyższy orzekających w sprawach cywilnych i karnych (Sąd Kasacyjny) prowadzi wykaz lub rejestr biegłych. Sądy i prokuratorzy dysponują jednak swobodą uznania w kwestii wyznaczenia dowolnej osoby, którą uznają za odpowiednią i kompetentną, na biegłego. W takich przypadkach muszą jednak uzasadnić swój wybór.

Wykazy biegłych publikuje się na stronach internetowych sądów, w szczególności na stronie internetowej [Sądu Kasacyjnego](#) i sądów apelacyjnych.

Aby zostać wpisanym do wykazu prowadzonego przez sąd, biegły musi spełniać następujące wymogi:

nie mieć ukończonego 70. roku życia. W praktyce wymogi dotyczące biegłego rejestrowanego w wykazie biegłych są następujące: ma od 35 do 57–58 lat; posiada obywatelstwo Unii Europejskiej;

nie dopuścił się w przeszłości niehonorowych i nieuczciwych działań ani działań stojących w sprzeczności z dobrymi obyczajami;

nie był w przeszłości objęty sankcjami dyscyplinarnymi ani administracyjnymi skutkującymi jego odwołaniem, wykreśleniem z rejestru, wyłączeniem, wycofaniem udzielonej mu zgody lub cofnięciem udzielonego mu upoważnienia;

nie został postawiony w stan upadłości ani poddany żadnej innej sankcji przewidzianej w kodeksie spółek handlowych;

prowadził działalność zawodową w obszarze swojej specjalizacji minimum przez określony okres;

nie prowadził w przeszłości żadnego rodzaju działalności sprzecznej z niezależnością niezbędną do pełnienia funkcji biegłego sądowego (prawnego);

prowadził działalność w okręgu leżącym w obszarze właściwości sądu.

Biegli specjalizujący się w tłumaczeniach, którzy występują o wpisanie ich do wykazu prowadzonego przez sąd pierwszej instancji, muszą wykonywać zawód w okręgu, dla którego dany sąd jest właściwy, lub zamieszkiwać w tym okręgu, jeżeli przeszli już na emeryturę.

Wniosek biegłego o wpis do rejestru rozpoznają prokurator i sędziowie pierwszej instancji. Decyzję podejmuje panel sędziów sądu apelacyjnego.

Przed wpisem do rejestru biegły ma obowiązek złożyć przyrzeczenie.

Aby zostać wpisanym do wykazu prowadzonego przez Sąd Kasacyjny (wykaz krajowy), biegły musi najpierw figurować w wykazie prowadzonym przez sąd apelacyjny (wykaz regionalny) przez co najmniej pięć lat.

Każdy biegły, który został wpisany do wykazu po raz pierwszy, ma obowiązek wystąpić o ponowny wpis po upływie trzech lat, a następnie co pięć lat.

Decyzja o odmowie wpisu biegłego do rejestru musi zawierać uzasadnienie i podlega zaskarżeniu.

Biegły może zostać wykreślony z rejestru w rezultacie postępowania dyscyplinarnego prowadzonego przez sąd apelacyjny, przy czym taką decyzję można zaskarżyć.

[Francuskie stowarzyszenie biegłych](#) opublikowało kodeks etyki biegłego.

II. Kwalifikacje biegłego

Ogólnie rzecz biorąc, biegli muszą mieć wystarczającą wiedzę fachową w dziedzinie swojej specjalizacji.

Biegli mają obowiązek dysponować doświadczeniem zawodowym i znajomością przepisów procesowych, w szczególności przepisów mających zastosowanie do postępowań z udziałem biegłego.

Biegli mają ponadto obowiązek ustawicznego kształcenia się – raz na pięć lat sądy apelacyjne sprawdzają spełnienie tego wymogu. Proces ustawicznego kształcenia biegłych obejmuje:

udział w szkoleniach w obszarze ich specjalizacji organizowanych przez organizacje zawodowe;

udział w sesjach szkoleniowych poświęconych przebiegowi postępowania z udziałem biegłego organizowanych przez sędziów i stowarzyszenia zrzeszające biegłych.

III. Wynagrodzenie biegłego

W postępowaniu karnym obowiązują przepisy regulujące wysokość opłat pobieranych przez biegłego za wykonanie niektórych zadań. Jeżeli chodzi o niektóre dziedziny wiedzy fachowej, prokurator lub sędzia prowadzący postępowanie mogą opublikować zaproszenie do składania wniosków skierowane do osób zainteresowanych zrealizowaniem określonych zadań i wybrać najkorzystniejszą ofertę. Koszty sporządzenia opinii biegłego pokrywa się z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości przeznaczonego na wymiar sprawiedliwości.

W sprawach cywilnych wysokość wynagrodzenia oblicza się zasadniczo na podstawie liczby godzin spędzonych przez biegłego nad daną sprawą przemnożonych przez stawkę godzinową, które powiększa się następnie o poniesione wydatki i stawkę VAT.

W postępowaniu kontradyktoryjnym sąd postanawia o wynagrodzeniu biegłego, biorąc pod uwagę to, czy opinia została wydana na czas, a także jakość opinii i staranność, z jaką biegły wywiązywał się z powierzonych mu obowiązków.

Zaliczkę na poczet wynagrodzenia biegłego wnosi zazwyczaj powód. Sąd może jednak nakazać obydwu stronom pokrycie części zaliczki na poczet takich kosztów.

W prawomocnym orzeczeniu sąd może nakazać stronie przegrywającej sprawę pokrycie wynagrodzenia biegłego.

Możliwe jest uzyskanie pomocy prawnej na pokrycie kosztów postępowania z udziałem biegłego.

IV. Odpowiedzialność biegłego

Biegły ma obowiązek wykupienia polisy ubezpieczeniowej od ewentualnej odpowiedzialności zawodowej.

Ubezpieczenie obejmuje odpowiedzialność cywilną i zawodową biegłego, w tym czynności podejmowane przez niego w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

V. Dodatkowe informacje na temat postępowania z udziałem biegłego

W sprawach karnych biegłego może wyznaczyć sędzia śledczy, prokurator lub odpowiednio upoważniony funkcjonariusz policji (*officier de police judiciaire*: funkcjonariusz policji, który – zgodnie z prawem francuskim – zajmuje się prowadzeniem postępowań przygotowawczych w sprawach karnych i jest uprawniony do aresztowania podejrzanych).

We wszystkich innych przypadkach biegłego wyznacza wyłącznie sąd – z urzędu albo na wniosek strony.

W postępowaniu cywilnym sporządzenie wstępnej opinii biegłego nie jest obowiązkowe, ale zdecydowanie zalecane i często wyraźnie wymagane. Biegły wydaje pisemną opinię końcową. Jeżeli biegły uzna, że w danym przypadku zachodzi konieczność zasięgnięcia opinii technika specjalizującego się w innej dziedzinie, załącza opinię takiego technika do własnej opinii. Sąd może zobowiązać biegłego do złożenia zeznań na rozprawie, jeżeli wydana przez niego opinia nie jest wystarczająca do wydania przez sąd orzeczenia w sprawie. Końcowa opinia musi zawierać odpowiedź na wszystkie pytania zadane przez sąd i uwzględniać wszystkie uwagi stron skierowane do biegłego w toku postępowania z jego udziałem.

1. Wyznaczenie biegłego

Tytuł biegłego (*expert de justice*) jest objęty ochroną prawną na mocy przepisów prawa karnego. Biegły figuruje w wykazie prowadzonym przez sądy apelacyjne i przez Sąd Najwyższy.

We Francji zarejestrowanych jest od 8 000 do 10 000 biegłych sądowych.

W sprawach cywilnych, gospodarczych i administracyjnych biegli mogą zostać wyznaczeni w toku postępowania wstępnego lub przedsądowego. 80% postępowań z udziałem biegłego wszczyna się na etapie takiego postępowania przedsądowego.

Sąd wyznacza biegłego, gdy potrzebuje określonego rodzaju technicznej wiedzy fachowej, aby rozstrzygnąć spór. Sąd może wyznaczyć biegłego z urzędu lub na wniosek jednej ze stron. Sędzia ustala, która strona będzie zobowiązana do wniesienia zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego.

Strony mogą zaproponować biegłego, ale o jego wyznaczeniu decyduje każdorazowo sąd lub prokurator. Poza szczególnie uzasadnionymi przypadkami biegłego należy wybrać z wykazu sporządzonego przez sąd apelacyjny.

W postępowaniu cywilnym strony są w znacznym stopniu zaangażowane w czynności podejmowane przez biegłego. Strony mają obowiązek współpracować z biegłym i udostępniać dokumenty na każde jego żądanie. Strony mogą zadawać biegłemu bezpośrednie pytania w toku rozprawy mającej charakter kontradyktoryjny i zwracać się do biegłego o odniesienie się do ich uwag. Możliwości w tym zakresie są znacznie bardziej ograniczone w postępowaniu karnym, gdzie biegli są wysoce uzależnieni od sędziego lub prokuratora, który ich wyznaczył.

2. Procedura

Najważniejsze teksty prawne dotyczące biegłych sądowych we Francji:

kodeks postępowania karnego i kodeks postępowania cywilnego;

ustawa nr 71-498 z dnia 29 czerwca 1971 r. dotycząca biegłych sądowych, kilkakrotnie zmieniana, w szczególności w dniu 18 listopada 2016 r.;

dekret z dnia 23 grudnia 2004 r., kilkakrotnie zmieniany.

Chociaż biegli mogą kontaktować się ze stronami w toku postępowania, mają obowiązek zachować pełną zgodność z zasadą kontradyktoryjności. Wyjątki dotyczą tajemnicy lekarskiej lub tajemnicy handlowej.

Nie przewidziano żadnych szczególnych wymogów dotyczących struktury opinii biegłych, choć podjęto pewne inicjatywy w celu uzupełnienia tej luki.

Niemniej opinia biegłego musi:

zawierać szczegółowe uzasadnienie;

wskazywać dokumenty, na podstawie których ją sporządzono;

odnosić się do oświadczeń stron;

zawierać kompletny wykaz dokumentów przekazanych stronom.

Jeżeli sąd zwrócił się o sporządzenie wstępnej opinii biegłego, biegły przekazuje taką opinię stronom, aby zapewnić im możliwość złożenia oświadczeń.

W sprawach karnych biegły musi stawić się na rozprawie. W sprawach cywilnych sąd może zwrócić się do biegłego o stawienie się na rozprawie.

Na mocy postanowienia sądu biegły może zostać zobowiązany do sporządzenia dodatkowej opinii, np. po złożeniu przez strony uwag dotyczących opinii i zadania przez nie dodatkowych pytań.

Sąd monitoruje postępy czynności podejmowanych przez biegłego. Zadanie monitorowania tych postępów powierza się konkretnemu sędziemu w sądzie pierwszej instancji.

Informacje przedstawione na tej stronie zgromadzono w ramach projektu „Znajdź biegłego”. Przekazały je osoby wyznaczone do kontaktów w poszczególnych państwach przez Europejski Instytut Ekspertyz i Biegłych Sądowych (EEEI).

Ostatnia aktualizacja: 10/09/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.